

Ю.Д. ДРЕВАЛЬ

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри менеджменту та публічного врядування
E-mail: drevaly@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7347-9433>
Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, 33000, вулиця Соборна, 11

ДАГ ГАММАРШЕЛЬД І КОНЦЕПЦІЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Сучасності властиве загострення суперечностей на міжнародній арені, які все частіше набувають характеру збройних сутичок та військових агресій. За таких умов виникає питання щодо спроможності Організації Об'єднаних Націй забезпечити реалізацію її статутних цілей, насамперед у тій частині, де йдеться про підтримку міжнародного миру та безпеки. У цьому сенсі важливе значення має відводитися позитивним прикладам участі цієї організації у запобіганні та розв'язанні міжнародних конфліктів, до яких з повним на це правом відноситься і діяльність Дага Гаммаршельда на посту Генерального секретаря ООН.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Систематизовано основні складові дипломатичної діяльності Дага Гаммаршельда на посту Генерального секретаря ООН. Розкрито причини започаткування концепції превентивної дипломатії, які першочергово стосувалися нездатності Ради Безпеки дійти порозуміння у питаннях належного реагування на загострення суперечок на міжнародній арені. Підтверджено, що своєрідним «кредо» політичної діяльності Дага Гаммаршельда була тверда переконаність в можливостях превентивної чи «тихої дипломатії», тобто підходах до врегулювання суперечок на основі переговорів та неофіційних дискусій.

Висновки. Обґрунтовано положення щодо сутності концепції превентивної дипломатії у розумінні Дага Гаммаршельда, яка базувалася на ретельному вивченні всіх збудників конфліктних ситуацій, залученні усіх зацікавлених сторін до переговорного процесу та водночас неприйняття будь-якого диктату з боку представників великих держав.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Міжнародні відносини, Організація Об'єднаних Націй, Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй, «холодна війна», міжнародна дипломатія, превентивна дипломатія.

Як цитувати: Древаль Ю.Д., Даг Гаммаршельд і концепція превентивної дипломатії. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право»*. 2025. Вип. 39. С. 373-379. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-39-41>

In cites: Yu. D. Dreval (2025). Dag Hammarskjöld and the concept of preventive diplomacy. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law"*, (39), P. 373-379. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-39-41> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Сучасності властиве загострення суперечностей на міжнародній арені, які все частіше набувають характеру збройних сутичок та військових агресій. За таких умов досить часто не спрацьовують і загальні гасла щодо відданості демократичним ідеалам та мирному вирішенню спорів, адже інколи такі гасла слугують лише в якості своєрідної ширми для істинних намірів та злочинних дій. Надії на забезпечення миру та безперешкодного розвитку світової спільноти традиційно покладалися на Організацію Об'єднаних Націй. Але останнім часом все частіше висловлюються й негативні оцінки стосовно можливостей цієї міжнародної універсальної організації забезпечити реалізацію її статутних цілей (найперше, підтримувати міжнародний мир та безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії, або інших порушень миру, і проводити мирними засобами, відпо-

відно до принципів справедливості та міжнародного права, залагоджування або розв'язання міжнародних конфліктів або ситуацій, що можуть призвести до порушення миру).

Лейтмотив сучасних дискусій з цього приводу стосується того, чи вичерпала ООН власний ресурс і чи здатна вона ефективно діяти у надзвичайно складних умовах сьогодення?

Прихильникам збереження ООН як поки що незмінного універсального механізму розв'язання конфліктів на міжнародній арені слід більше уваги приділяти позитивним прикладам участі цієї організації у міжнародній дипломатичній діяльності. Один з таких прикладів – це діяльність Дага Гаммаршельда на посту Генерального секретаря ООН.

Стан опрацювання проблеми. Початок повноцінних досліджень на тему участі посадових осіб Генеральної асамблеї ООН у

підтриманні міжнародного миру припадає якраз на 1960-ті рр., багато в чому завдячуючи політичній діяльності Дага Гаммаршельда. На той час зазначеній проблематиці присвячували праці Г. Ален (Aulén, Gustaf), А. Гавшон (Gavshon, Arthur L.), Е. Келен (Kelen, Emery), Й. Лаш (Lash, Joseph P.), Ч. Саймон (Simon, Charlie May) та деякі інші дослідники, які відзначали значущість діяльності другого Генерального секретаря у налагоджуванні повноцінної діяльності ООН з метою повноцінної реалізації власного мандату. Більшість сучасних досліджень з відповідної проблематики проводяться Упсальським університетом та Фондом Дага Гаммаршельда. У сучасних публікаціях, які здійснюються в межах зазначеного фонду, все частіше ставиться питання: «Що б сказав Даг Гаммаршельд, якби він знову з'явився тут, у 2024 році? Що ж, він побачить більше біженців і переселенців, ніж навіть у свій час. Він бачив би ще більше голодних людей серед зростаючого населення світу. І побачив би, що війни накопичилися...» (див., напр.: [1, р. 6]). На увагу заслуговує і зміст сучасної передмови до лекції, яку прочитав Даг Гаммаршельд в Оксфордському університеті 30 травня 1961 р., в якій підкреслюється особиста стійкість та мужність знаменитого шведа у відстоюванні цінностей міжнародних відносин [2, р. 2-3]. Частково діяльність другого Генерального секретаря висвітлюється і в працях, присвячених превентивній дипломатії та загальним питанням діяльності ООН упродовж другої половини 1960-тих років і до сьогодення (див., напр., праці Я. Жукорської, І. Єремєєвої [3], С. Мельник [4] та Л. Перової [5]).

Водночас поки що залишається недостатньо дослідженою проблема можливостей застосування концепції превентивної дипломатії Дага Гаммаршельда у надзвичайно складних умовах сьогодення (причому, у даному разі мова має йти передусім не про спрощено розумілі та значною мірою заформалізовані «уроки історії», а про значний потенціал врегулювання міжнародних та міждержавних суперечностей, який закладено в його політичній позиції та практичній діяльності на посту Генерального секретаря ООН).

Мета (завдання) рукопису. Завданням рукопису визначено систематизацію політичної позиції та практичної діяльності Дага Гаммаршельда на посту Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Основні результати дослідження. У складних умовах сьогодення стрімко наростає значення дипломатичної діяльності, тобто мистецтва ведення переговорів з основою у

розв'язанні спорів мирними та взаємоприйнятними засобами. Не випадково останнім часом предметом публічного дискурсу стають різновиди дипломатії, що першочергово пояснюється ускладненням сучасних міжнародних відносин та виходом на міжнародну арену значної кількості позадержавних акторів політичного процесу. До таких різновидів відносяться публічна дипломатія, непублічна дипломатія, аналітична дипломатія, громадянська дипломатія, народна дипломатія, освітня дипломатія, віртуальна дипломатія, мережева дипломатія та багато інших. До всього цього слід додати і превентивну дипломатію (англ. «preventive diplomacy»), яка загалом визначається як дії, що спрямовуються на попередження виникнення спорів між сторонами, недопущення переростання існуючих спорів у конфлікти й обмеження масштабів конфліктів після їхнього виникнення.

Започаткування концепції превентивної дипломатії пов'язується з іменем Дага Гаммаршельда, шведського державного діяча, дипломата, який був Генеральним секретарем ООН упродовж 1953–1961 років. Це був начебто зовсім інший час, який суттєво різнився від сучасного стану міжнародних відносин. Але насправді цей час має багато схожості з сьогоденням, який також був переповнений численними конфліктами та збройними сутичками на міжнародній арені. Це і війна в Кореї, і загострення політичної кризи на Близькому Сході, і багато іншого. Власне, на той час і Рада Безпеки ООН загалом виявляла власну неспроможність досягти бодай відносного мирного співіснування народів в умовах численних криз та міжнародних конфліктів. Не було напрацьовано і надійних засобів та заходів, якими мав керуватися Генеральний секретар з метою запобігання та розв'язання міжнародних конфліктів.

Слід відзначити і своєрідний спадок від Трюгве Лі, який був першим обраним Генеральним секретарем ООН (1946-1952 рр.) і достроково залишив цю посаду під тиском СРСР і США, які з діаметрально протилежних причин критично висловлювались з приводу його роботи (за оцінками багатьох фахівців, він був чи не найслабшим Генсеком ООН за всю історію організації, який зазнав багатьох дипломатичних невдач).

Нормативно-правове підґрунтя діяльності Генерального секретаря чітко виписано у Главі XV Статуту Організації Об'єднаних Націй. Зокрема, у разі виконання власних обов'язків Генеральний секретар і персонал Секретаріату не повинні запитувати або отри-

мувати вказівки від будь-якого уряду або влади, сторонньої для Організації. Вони повинні утримуватися від будь-яких дій, які могли б позначитися на їхньому становищі як міжнародні посадові особи, відповідальні тільки перед Організацією. До того ж, кожний член Організації зобов'язується поважати суворо міжнародний характер обов'язків Генерального Секретаря та персоналу Секретаріату і не намагатися впливати на них при виконанні ними своїх обов'язків (витяг з ст. 100 Статуту) [6].

Власне бачення діяльності Генерального секретаря ООН було подано Дагом Гаммаршельдом уже 10 квітня 1953 р., у промові в зв'язку з призначенням на цю посаду. Новообраний Генеральний секретар зазначав: «Урочисто клянуся нести покладені на мене обов'язки Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з усією вірністю та обачністю, і по всій совісті, виконувати ці обов'язки та визначати мою поведінку, дотримуючись виняткових інтересів ООН, не запитувати у зв'язку з виконанням цих обов'язків вказівок будь-якого уряду чи іншої сторонньої організації влади, і не приймати таких» [7, р. 697]. Ця клятва стала своєрідним дороговказом у його подальшій політичній діяльності.

Своєрідним «кредо» політичної діяльності Дага Гаммаршельда була тверда переконаність в можливостях превентивної чи «тихої дипломатії», тобто підходах до врегулювання суперечок на основі переговорів та неофіційних дискусій. Уперше концепцію превентивної дипломатії він озвучив під час роботи XV сесії Генеральної асамблеї ООН, яка проходила у вересні-жовтні 1960 року, тобто у часи глобального протистояння двох політичних систем та світоглядних орієнтирів міжнародно-правового розвитку. Сутність його концепції та лінії поведінки в тогочасних умовах найперше полягала в сприянні участі ООН у розв'язанні конфліктів, що знаходяться поза межами протистояння основних провідників холодної війни (основні компоненти концепції розлого та водночас доволі чітко викладено в його лекції «Міжнародний державний службовець по праву і по суті», посилення на яку міститься у вступній частині даного рукопису).

Власне, і діяльність Дага Гаммаршельда на посту Генерального секретаря ООН була втіленням його прагнення попереджувати розвиток конфліктних ситуацій у бік загострення протистояння та збройних сутичок. Він особисто брав участь у переговорах із врегулювання до двох десятків міжнародних криз та кризових ситуацій, а також долучився до численних

заходів з метою вдосконалення правового регулювання міждержавних відносин.

Наприклад, у 1956 р. якраз під керівництвом Дага Гаммаршельда ООН сприяла дипломатичному вирішенню конфлікту між Ізраїлем та арабськими країнами (так звана «Суецька криза»). Практика спостережних місій, яка у попередні часи з перемінним успіхом діяла у протистоянні між Індією та Пакистаном, виявилася неієднотною в умовах Суецької кризи. І якраз за рекомендацією тогочасного Генерального секретаря було створено міжнародні Надзвичайні збройні сили Організації Об'єднаних Націй, які формувалися з військовослужбовців держав-тимчасових членів Ради Безпеки (що, як стверджується в сучасній літературі, «давало змогу вирішити проблему з можливістю втрутання рішення РБ її постійними державами-членами, які були сторонами конфлікту або заінтересованими сторонами» [8]).

На особливу увагу заслуговує і діяльність Дага Гаммаршельда, спрямована на захист ООН як міжнародної універсальної політичної інституції. Він першим став широко на практиці трактувати положення ст. 99 Статуту ООН, яке надає право Генеральному секретареві ООН доводити до відома Ради Безпеки ООН різноманітні питання, які, на його думку, можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці. Під час роботи XV сесії Генеральної асамблеї ООН він надав доволі переконливі аргументи у відповідь на пропозиції радянської делегації, яку очолював особисто М. Хрущов, стосовно поставлення на чолі Секретаріату не одного, а трьох Генеральних секретарів (представники Заходу, соціалістичного табору та держав, що не приєдналися; так звана «трійка»). Це означало б радикальні зміни в ООН та підірив сильної позиції Генерального секретаря, як на міжнародній арені, так і в можливостях цієї інституції впливати на світовий політичний процес. До того ж, внесення подібної зміни до Статуту потребувало б громіздкої процедури та ООН взагалі виявилася б паралізованою.

Даг Гаммаршельд відкинув цю пропозицію на тій підставі, що вона позбавила б Секретаріат можливості діяти незалежно, неупереджено та об'єктивно (якраз під час цієї доповіді Хрущов висловлював свій гнів, стукаючи кулаком по столу).

У відповідь на звинувачення Хрущова, що йому не вистачає мужності за таких умов піти у відставку, Даг Гаммаршельд оголосив промову, яку сучасники назвали історичною: «Подавши у відставку у нинішньому скрутному

му та небезпечному становищі, я б віддав Організацію на розтерзання всім вітрам. Я не вправі це зробити, тому що несु відповідальність перед усіма державами-членами, для яких Організація має життєво важливе значення, відповідальність, перед якою відступають усі інші міркування...» [9, р. 194-195].

Повний текст цієї доповіді, який міститься в збірнику «Публічні документи Генеральних секретарів ООН», з повним на це правом має публікуватися в хрестоматіях з міжнародного публічного права, міжнародних відносин та дипломатичної діяльності.

На увагу заслуговує і виняткова працездатність та наполегливість Генерального секретаря у відстоюванні інтересів об'єднаних націй. Наприклад, під час однієї з таких поїздок, що відбулася упродовж 18 грудня 1959 – 31 січня 1960 року, він відвідав 21 країну і територію в Африці, та пізніше охарактеризував цю поїздку як «суто професійну поїздку з метою вивчення та збору інформації», яка, за його словами, дозволила йому ознайомитись «практично з усім діапазоном політично відповідалних думок у сучасній Африці» [10].

Широта кругозору, обізнаність та компетентність Генерального секретаря проявлялися і в інших сферах діяльності. Він займався організацією першої та другої міжнародних конференцій Організації Об'єднаних Націй з використання атомної енергії в мирних цілях, що відбулися в 1955 та 1958 роках у Женеві, а також підготовкою Конференції Організації Об'єднаних Націй щодо застосування досягнень науки та техніки в менш розвинутих країнах.

Дагу Гаммаршельду було присвоєно почесні ступені Оксфордським університетом (у Великій Британії); Гарвардським, Єльським, Принстонським, Колумбійським та Пенсільванським університетами, Університетом Джонса Хопкінса, Каліфорнійським університетом та Огайським університетом (у США); Упсальським університетом (у Швеції); Карлтонським коледжем та Макгільським університетом (у Канаді).

На сьогодні стало вже чи не хрестоматійним наступне висловлювання Дага Гаммаршельда: «Організація Об'єднаних Націй, можливо, не була створена для того, щоб привести нас до раю, вона була створена, щоб врятувати нас від пекла». Але це лише один, хоча й найбільш промовистий фрагмент його виступу в Каліфорнійському університеті від 13 травня 1954 року. Перед викладачами та студентами університету було викладено своєрідне програмне кредо міжнародної дипломатичної дія-

льності: в умовах, коли мир знаходиться під загрозою і коли відверто порушуються права людини, необхідно докладати усіх можливих зусиль для захисту прав людини і відновлення справедливого правопорядку! [11].

Даг Гаммаршельд загинув у авіакатастрофі, коли летів до Конго на переговори з метою розв'язання конфлікту між ворогуючими сторонами. У 1961 р. йому посмертно було присуджено Нобелівську премію в галузі миру, а бібліотеку в Штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку названо його іменем. У 1981 році шведським парламентом було засновано кафедру досліджень миру і конфліктів імені Дага Гаммаршельда в Упсальському університеті. У 1997 р. Організацією Об'єднаних Націй було затверджено медаль Дага Гаммаршельда як посмертної нагороди для військових, які загинули під час виконання спеціальних операцій із підтримання миру.

У подальші часи підходи Дага Гаммаршельда до врегулювання міжнародних конфліктів використовувалися незалежною Комісією з питань роззброєння та безпеки, яку очолював його співвітчизник Улоф Пальме, а також багатьма практиками та посадовими особами у справі налагоджування гідних міжнародних відносин.

Вже у 1992 р. тодішній Генеральний секретар ООН Бутрос Бутрос Галі у доповіді «Порядок денний для миру» («Agenda for Peace») обґрунтував оновлену концепцію міжнародних заходів із забезпечення миру, чільне місце в якій належало саме превентивній дипломатії (концепція складалася складатися з чотирьох взаємопов'язаних підходів: 1) превентивна дипломатія; 2) миротворчість; 3) підтримання миру; 4) постконфліктне миробудівництво [12].

У Резолюції Генеральної асамблеї ООН під назвою «Порядок денний для миру: превентивна дипломатія та суміжні питання» від 10.02.1993 р. відзначалось своєчасність подання доповіді Генерального секретаря «Порядок денний для миру» і вказувалось на те, що превентивна дипломатія може вимагати таких заходів, як заходи з укріплення довіри, раннє попередження, установлення фактів та інших заходів, при здійсненні яких слід належним чином поєднувати проведення консультацій з державами-членами, прояв розсудливості, забезпечення конфіденційності, об'єктивності та транспарентності» [13].

Погодимося, що тлумачення превентивної дипломатії, які наводилися на початку 1990-рр., багато в чому схожі з політичною позицією Дага Гаммаршельда. У даному разі

може виникнути спокуса говорити про спадковість – як у діяльності Генеральних секретарів, так і в відношенні ООН до врегулювання міжнародних конфліктів. Проте факти, які а priori є «впертою річчю», у даному разі не дозволяють говорити ні про спадковість, ні про бодай часткову послідовність у процесі реалізації та в розвиткові концепції превентивної дипломатії. По-перше, це понад тридцятилітній хронологічний розрив між діяльністю другого та шостого генеральних секретарів. По-друге, це істотні відмінності у міжнародно-політичних відносинах: межа 1950-х – 1960-х рр. – це період розпаду холодної війни, початок 1990-х рр. – це своєрідна «розрядка» та час послаблення напруженості у відносинах між «великими державами». Політична діяльність Дага Гаммаршельда базувалася якраз на тому, що в умовах холодної війни Рада Безпеки виявилася неспроможною дійти згоди у відношенні до численних міжнародних та міждержавних конфліктів, які зачіпали інтереси носіїв права вето у Ради Безпеки.

Висновки. Діяльність Дага Гаммаршельда на посту Генерального секретаря ООН припадає на часи розпаду холодної війни та фактичної недієздатності Ради Безпеки дійти одностайності у питаннях належного реагування на загострення суперечок на міжнародній арені. За таких умов перед новообраним Генеральним секретарем виникла нагальна необхідність пошуку дієвих механізмів, здатних забезпечити виконання мандату ООН щодо підтримки миру та безпеки.

Превентивна чи «тиха» дипломатія у його розумінні базувалася на ретельному дослідженні збудників конфліктних ситуацій та поточної ситуації в зоні конфлікту, залученні до переговорного процесу всіх зацікавлених сторін та превалюванні загальносвітових цінностей над інтересами окремих країн. Передбачалося, що такий підхід посилить роль ООН

у вирішенні конфліктів та водночас послабить стан холодної війни. Не випадково превентивна дипломатія на той час розглядалась водночас і як сукупність дій, що спрямовувалися на недопущення розповсюдження локальних конфліктів на протистояння двох військово-політичних блоків.

До здобутків Дага Гаммаршельда на цьому шляху слід віднести небезуспішні спроби врегулювання десятків міжнародних криз та конфліктних ситуацій, що вимагало виняткової працездатності та наполегливості у відстоюванні інтересів міжнародного співтовариства. Його діяльності загалом завдячує і наповнення реальним змістом роль Генерального секретаря ООН в якості безпосереднього учасника заходів із попередження конфліктів на міжнародній арені, а не лише як секретаря засідань та керівника апарату.

Власне, і створені за його безпосередньої участі міжнародні збройні сили стали моделлю для миротворчих місій у наступні десятиліття. До всього цього слід додати і особисту мужність Генерального секретаря, який постійно зазнавав тиску з боку представників деяких «великих держав», але жодного разу не відступив від власної обіцянки: виконувати обов'язки та визначати власну поведінку винятково керуючись інтересами ООН, не чекаючи і не запитуючи вказівок будь-якої іншої сторони.

Сучасні керманічі ООН загалом виявляють безпорадність у питаннях запобігання та розв'язання конфліктів на міжнародній арені. Очевидно, всім дипломатам та зацікавленим особам доцільно ознайомитися якраз з успішними спробами реалізації концепції превентивної дипломатії у міжнародних відносинах. І діяльність Дага Гаммаршельда на посту Генерального секретаря ООН – це чи не найбільш успішний приклад розв'язання міжнародних конфліктів дипломатичними засобами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Egeland, Jan. The Lessons from Dag Hammarskjöld for Conflict Resolution Today. Uppsala: Dag Hammarskjöld Foundation, Sweden, 2024. 20 p. URL: <https://www.daghammarskjold.se/wp-content/uploads/2024/12/2024-lecture-jan-egeland-digital.pdf>
- 2.Dag Hammarskjöld. The International Civil Servant in Law and in Fact: A Lecture delivered to Congregation on 30 May 1961 / This edition published in 2021. Uppsala: Dag Hammarskjöld Foundation, 2021. 36 p. URL: <https://www.daghammarskjold.se/wp-content/uploads/2021/05/international-civil-servant-in-law-and-in-fact.pdf>
- 3.Єремєєва І. Проблеми миротворчості ООН в умовах трансформації міжнародних безпекових інститутів. *Науковий журнал «Політикус»*. 2016. №1. С. 204-209. URL: http://www.politicus.od.ua/1_2016/1_2016.pdf
- 4.Мельник С.О. Превентивна дипломатія: міф чи реальність. *Зовнішні справи*. 2013. № 3. С. 46–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zovsp_2013_3_14
- 5.Перова Л.В. Міжнародно-правові аспекти превентивної дипломатії Організації Об'єднаних Націй. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019. № 39. С. 162-165. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc39/39.pdf>
- 6.United Nations Charter (full text) / United Nations. URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>

7. United Nations. General Assembly. Seventh session. Official records. 426th plenary meeting. 10 April 1953. URL: <https://www.un.org/depts/dhl/dag/docs/apv426e.pdf>
8. Жуковська Я. М. Історія виникнення та становлення миротворчої діяльності ООН. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 423–427. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/605/577>
9. Public Papers of the Secretaries-General of the United Nations, vol. 5. Eds. Andrew W. Cordier & Wilder Foote. New York: Columbia University Press, 1975. 513 p. URL: <https://books.google.com/books?id=aeocGJ9bKpEC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
10. Secretary-General. Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld / Welcome to the United Nations. URL: <https://www.un.org/sg/en/content/dag-hjalmar-agne-carl-hammarskj%C3%B6ld>
11. This statement is found at the end of press release SG/382, "Address by Secretary-General Dag Hammarskjöld at University of California Convocation", Berkeley, California, Thursday, May 13, 1954, at 10:00 a.m. (Pacific Coast Time). URL: <https://ask.un.org/loader?fid=11125&type=1&key=6bf400a0db526933d8577cce49f39ad2>
12. Boutros Boutros-Ghali. An agenda for peace: preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping: report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992. New York : United Nations, 1992. 53 p. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000092330>
13. An Agenda for Peace : preventive diplomacy and related matters : resolutions / adopted by the General Assembly / UN. General Assembly (47th sess. : 1992-1993). URL: www.cfr.org/peacekeeping/report-un-secretary-general-agenda-peace/p23439.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2025

Стаття рекомендована до друку 27.05.2025

YU. D. DREVAL

DSc (Public Administration), Professor,

Professor of the Department of Management and Public Governance

E-mail: drevaly@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7347-9433>

National University of Water and Environmental Engineering

Rivne, 33000, Soborna Street, 11

DAG HAMMARSKJÖLD AND THE CONCEPT OF PREVENTIVE DIPLOMACY

ANNOTATION. *Introduction.* The present is characterized by the aggravation of contradictions in the international arena, which are increasingly taking the form of armed clashes and military aggression. Under such conditions, the question arises of the ability of the United Nations to ensure the implementation of its statutory goals, primarily in the part where it is about maintaining international peace and security. In this sense, important importance should be attached to positive examples of the participation of this organization in the prevention and resolution of international conflicts, to which the activities of Dag Hammarskjöld as UN Secretary General rightfully belong.

Summary of the main results of the study. The main components of Dag Hammarskjöld's diplomatic activities as UN Secretary-General are systematized. The reasons for the introduction of the concept of preventive diplomacy are revealed, which primarily concerned the inability of the Security Council to reach an understanding on the issues of an adequate response to the escalation of disputes in the international arena. It is confirmed that a kind of "creed" of Dag Hammarskjöld's political activities was a firm belief in the possibilities of preventive or "quiet diplomacy", that is, approaches to resolving disputes based on negotiations and informal discussions.

Conclusions. The position on the essence of the concept of preventive diplomacy in the understanding of Dag Hammarskjöld, which was based on a thorough study of all the causative agents of conflict situations, the involvement of all interested parties in the negotiation process, and at the same time the rejection of any dictates from representatives of major powers, is substantiated.

KEY WORDS: *International relations, United Nations. Secretary-General of the United Nations, Cold War, international diplomacy, preventive diplomacy.*

REFERENCES

1. Egeland, Jan (2024). The Lessons from Dag Hammarskjöld for Conflict Resolution Today. Uppsala: Dag Hammarskjöld Foundation, Sweden. URL: <https://www.daghammarskjold.se/wp-content/uploads/2024/12/2024-lecture-jan-egeland-digital.pdf>
2. Hammarskjöld, Dag (2021). The International Civil Servant in Law and in Fact: A Lecture delivered to Congregation on 30 May 1961 / This edition published in 2021. Uppsala: Dag Hammarskjöld Foundation. URL: <https://www.daghammarskjold.se/wp-content/uploads/2021/05/international-civil-servant-in-law-and-in-fact.pdf>
3. Yermeyeva, I. (2016). Problems of UN peacekeeping in the context of the transformation of international security institutions. *Scientific journal "Politicus"*. No. 1. P. 204–209. URL: http://www.politicus.od.ua/1_2016/1_2016.pdf (in Ukrainian).
4. Melnyk, S.O. (2013). Preventive diplomacy: myth or reality. *Foreign Affairs*. No. 3. P. 46–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zovsp_2013_3_14 (in Ukrainian).

- 5.Perova, L.V. (2019). International legal aspects of preventive diplomacy of the United Nations. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Jurisprudence*. No. 39. P. 162-165. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc39/39.pdf> (in Ukrainian).
- 6.United Nations Charter (full text) [1945] / United Nations. URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>
- 7.United Nations. General Assembly. (1953). Seventh session. Official records. 426th plenary meeting. 10 April 1953. URL: <https://www.un.org/depts/dhl/dag/docs/apv426e.pdf>
- 8.Zhukorska, Ya. M. (2020). The history of the emergence and development of UN peacekeeping activities. *Journal of the Kyiv University of Law*. No. 4. P. 423-427. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/605/577> (in Ukrainian).
- 9.Public Papers of the Secretaries-General of the United Nations (1975). Vol. 5. Eds. Andrew W. Cordier & Wilder Foote. New York: Columbia University Press. URL: <https://books.google.com/books?id=aeocGJ9bKpEC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
- 10.Secretary-General. (2025). Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld / Welcome to the United Nations. URL: <https://www.un.org/sg/en/content/dag-hjalmar-agne-carl-hammarskj%C3%B6ld>
- 11.This statement is found at the end of press release SG/382 (1954). "Address by Secretary-General Dag Hammarskjöld at University of California Convocation", Berkeley, California, Thursday, May 13, 1954, at 10:00 a.m. (Pacific Coast Time). URL: <https://ask.un.org/loader?fid=11125&type=1&key=6bf400a0db526933d8577cce49f39ad2>
- 12.Boutros-Ghali, Boutros (1992). An agenda for peace: preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping: report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992. New York : Unaited Nation, 1992. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000092330>
- 13.An Agenda for Peace : preventive diplomacy and related matters : resolutions / adopted by the General Assembly (1993). UN. General Assembly (47th sess. : 1992-1993). URL: www.cfr.org/peacekeeping/report-un-secretary-general-agenda-peace/p23439.

The article was received by the editors 25.04.2025

The article is recommended for printing 27.05.2025